

Hoofddoeken, hoezo moet dat? Over multiculturaliteit en multi- perspectiviteit in het basisonder- wijs.

1 januari 2001

Auteurs: Mylène Hanson, Marianne Boogaard

Volume: 17

Nummer: 1-2

Pagina's: 67-81

Documenten

- [spiegel_jrg17_1-2_004.pdf](#)

mylene hanson en marianne boogaard hoofddoeken hoezo moet dat over multiculturaliteit en multiperspectiviteit in het basisonderwijs 1 inleiding multi etnisch samengestelde schoolklassen zijn zeker in de randstad inmiddels een gangbare praktijk intercultureel onderwijs is dat nog niet er zijn weliswaar diverse leergangen op de markt die interculturaliteit als uitgangspunt hanteren maar de principes van intercultureel onderwijs zijn nog weinig concreet belangrijke doelen zijn het bevorderen van goede schoolprestaties van alle leerlingen en sociale vorming gericht op multi etnisch samenleven maar leerkrachten hebben weinig handvaten gekregen om dit soort doelen te verwezenlijken zie ook ledoux 1998 83 84 in deze bijdrage willen we onderzoeken hoe intercultureel onderwijs in de praktijk eruit ziet en we zullen ingaan op de dilemma's waarvoor leerkrachten zich gesteld kunnen zien en deze toelichten aan de hand van een casus uit de opnames die wij hebben gemaakt in het kader van ons project multiculturaliteit en meertaligheid in het basisonderwijs wij gaan ervan uit dat multiperspectiviteit een basisprincipe zou moeten vormen voor goed intercultureel onderwijs leerlingen zouden moeten leren datje de wereld op verschillende manieren kunt bekijken vandaar dat wij hebben onderzocht in hoeverre een diversiteit aan perspectieven in de praktijk van het onderwijs zichtbaar is onze onderzoeksvraag luidt hoeveel ruimte krijgen en nemen leerlingen om hun eigen perspectieven op de werkelijkheid hun eigen ervaringen naar voren te brengen in het onderwijs en in hoeverre krijgt deze inbreng een plaats in wat geldt als op school te leren kennis om deze vraag te kunnen beantwoorden hebben wij data verzameld op drie basisscholen in utrecht rotterdam en den haag alle drie de scholen hebben een naar herkomst zeer diverse leerlingenpopulatie en alle drie de scholen zijn bezig met de invoering van de

grote reis de grote reis is een geïntegreerde methode voor het onderwijs in zaakvakken op interculturele basis wij hebben in totaal in zes groepen een reeks video opnames gemaakt van lessen waarin werd gewerkt met de grote reis een maal ging het om groep 4 drie maal om groep 5 en twee maal om een combinatiegroep 7 8 bij de interpretatie van de analyses van key incidenten in deze opnames maken we gebruik van een theoretisch kader waarin de ideeën van Bruner 1986 1990 over de rol van betekenisonderhandeling in het onderwijs en die van van der Aalsvoort en van der Leeuw 1982 over onderwijsopvattingen centraal staan Spiegel 17 18 1999 2000 nr 1 2 67 81 2 casus hoofddoeken de casus die we in dit artikel willen bespreken is afkomstig uit een les in groep 5 de leerlingen zijn 8 en 9 jaar oud de groep telt 23 leerlingen en is multicultureel van samenstelling bijna de helft van de leerlingen heeft een Marokkaanse achtergrond verder zijn er Nederlandse Turkse en Surinaamse leerlingen het opleidingsniveau van de ouders is over het algemeen laag de school heeft een Katholieke signatuur maar is enkele jaren geleden gefuseerd met een protestants christelijke school uit de buurt enkele leerlingen uit de groep hebben bovendien een aantal jaren op een Islamitische school gezeten maar zijn overgestapt de les zet aan die kraan maakt onderdeel uit van een reeks lessen die gegeven wordt met de grote reis de grote reis is zoals gezegd een methode voor intercultureel onderwijs waarin kennisgebieden als aardrijkskunde geschiedenis en gezond gedrag in samenhang worden gepresenteerd een van de centrale doelstellingen van de methode is dat de leerlingen kennismaken met kenmerken van uiteenlopende culturen en samenlevingen zonder dat stereotypen en vooroordelen ontstaan of worden bevestigd de kinderen ontdekken dat zich ook binnen etnische groepen zelf verschillen kunnen voordoen informatiebrochure z j 5 zie ook Ledoux 1998 88 89 de grote reis kent een structuur van thema's en themalijnen de les waaruit het onderstaande fragment afkomstig is past in het thema reiniging en de themalijn geloven het doel van deze derde les over het thema is volgens de leerkrachthandleiding de kinderen vormen zich een beeld van de overeenkomsten en verschillen tussen geestelijke stromingen in de samenleving ze leren dat de levensbeschouwing in het dagelijks leven van mensen een rol speelt in deze les gaat het om de belangrijke rol die water speelt in het dagelijks leven en de religie van allerlei verschillende mensen de kinderen hebben eerst geluisterd naar een geluidsdocumentaire met daarop uitspraken van verschillende kinderen met kennelijk verschillende achtergronden alle uitspraken gaan over water de leerkracht stopt de band en vraagt de leerlingen wat zij allemaal hebben gehoord eerst is er een leerling die wil weten wat Hindoes betekent de leerkracht geeft daarover een uitleg daarna reageert Hassan met de volgende opmerking juffrouw ik heb gehoord dat eh meisjes eh Marokkaanse meisjes ofzo die moesten eh hoofddoeken altijd dragen en dan deden ze moeten ze zo helemaal dichtdoen de leerkracht maakt de vraag van Hassan tot onderwerp van een groeps-gesprek ondertussen vraagt een van de Nederlandse meisjes uit de klas een aantal malen moeten ze dat ook in het zwembad maar daarop gaat verder niemand in 68 fragment 1 1 lk wanneer draag jij een hoofddoek